

Beperking van de duur van de werkloosheidsuitkeringen tot twee jaar:

Brusselse context en mogelijke vooruitzichten van de werklozen die worden uitgesloten

Marion Englert

marion.englert@vivalis.brussels

Structuur van de presentatie

1) Brusselse sociodemografische en gezondheidscontext

Bevolking

Armoede

Moeilijkheden bij de toegang tot werk

Huisvestingsproblemen (kostprijs, woonomstandigheden)

Impact van de sociale situatie op de gezondheid

2) Hervorming van de werkloosheid

Opfrissing van de hervorming

Verwacht aantal uitsluitingen

Profiel van de uitgesloten personen

Mogelijke sociaaleconomische status na uitsluiting

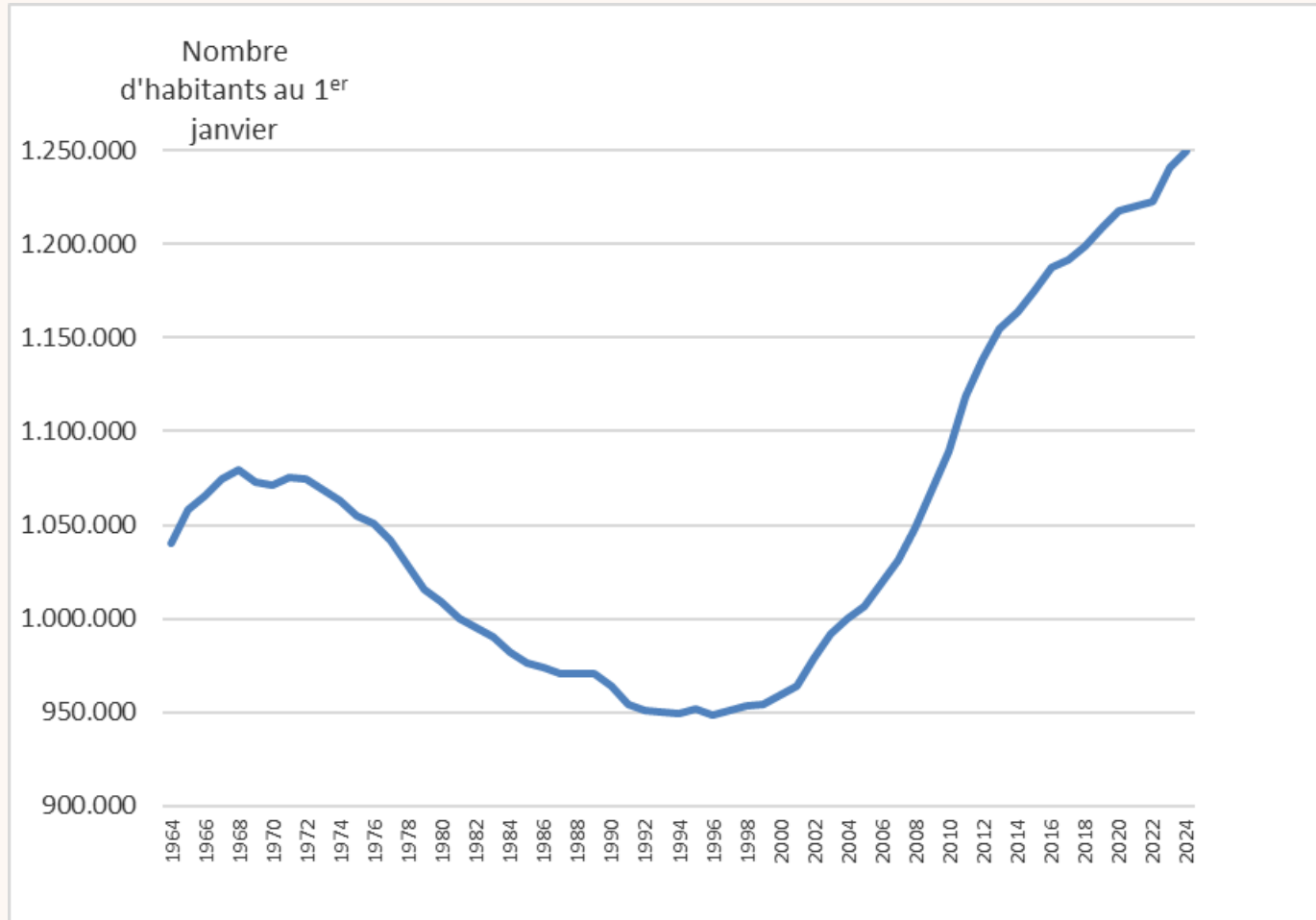

Brusselse sociodemografische en gezondheidscontext

Een groeiende, internationale en jonge bevolking

Evolutie van de officiële bevolking in het Brussels Gewest

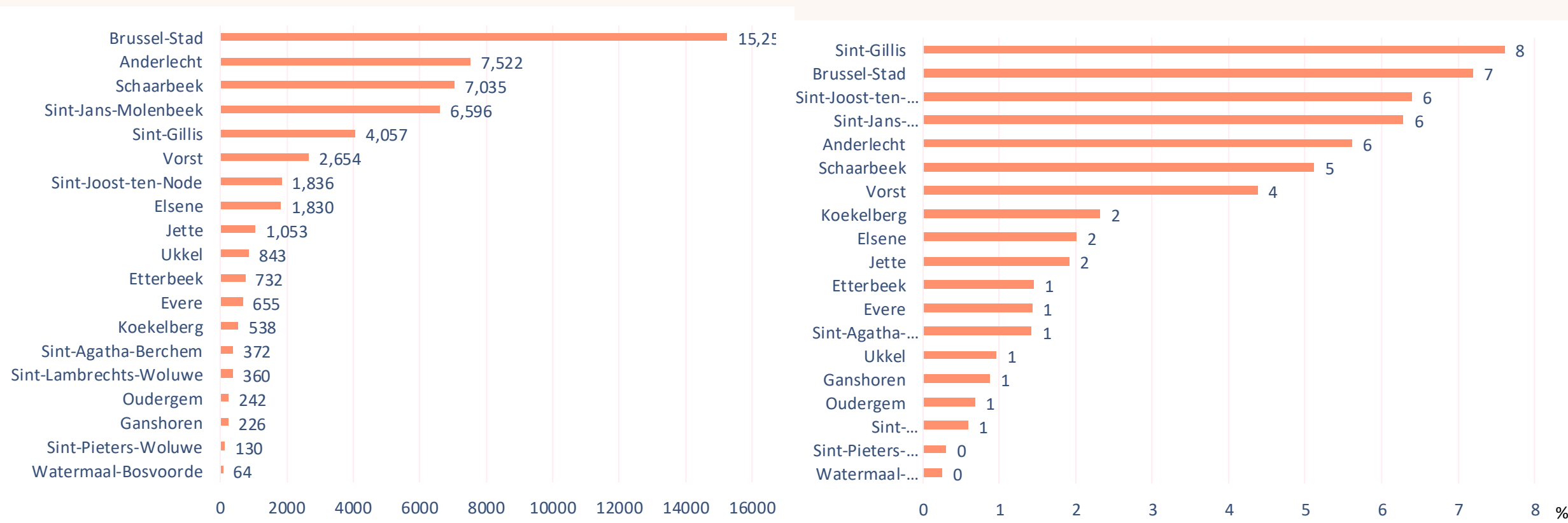
- Aanzienlijke groei van de Brusselse bevolking in de afgelopen 25 jaar
- Aanzienlijke migratiebewegingen
- Internationale bevolking: 37% van de officiële bevolking is niet-Belg, 78% is van niet-Belgische origine
- Jonge bevolking, maar de trend is aan het veranderen

Een aanzienlijk aantal personen is onzichtbaar in de officiële bevolkingsstatistieken

- Studenten, dak- en thuislozen zonder adres, toeristen, diplomaten... en mensen zonder papieren!
- Op basis van het aantal toegekende dringende medische hulpverleningen (DMH) en de schatting van 50.000 mensen zonder papieren in het hele gewest, kan men het aantal mensen zonder papieren per gemeente ramen.

Schatting van het aantal mensen zonder papieren en hun percentage binnen de bevolking per Brusselse gemeente, 2023

Belangrijke veranderingen in de samenstelling van de bevolking

“Veranderlijke” bevolking:

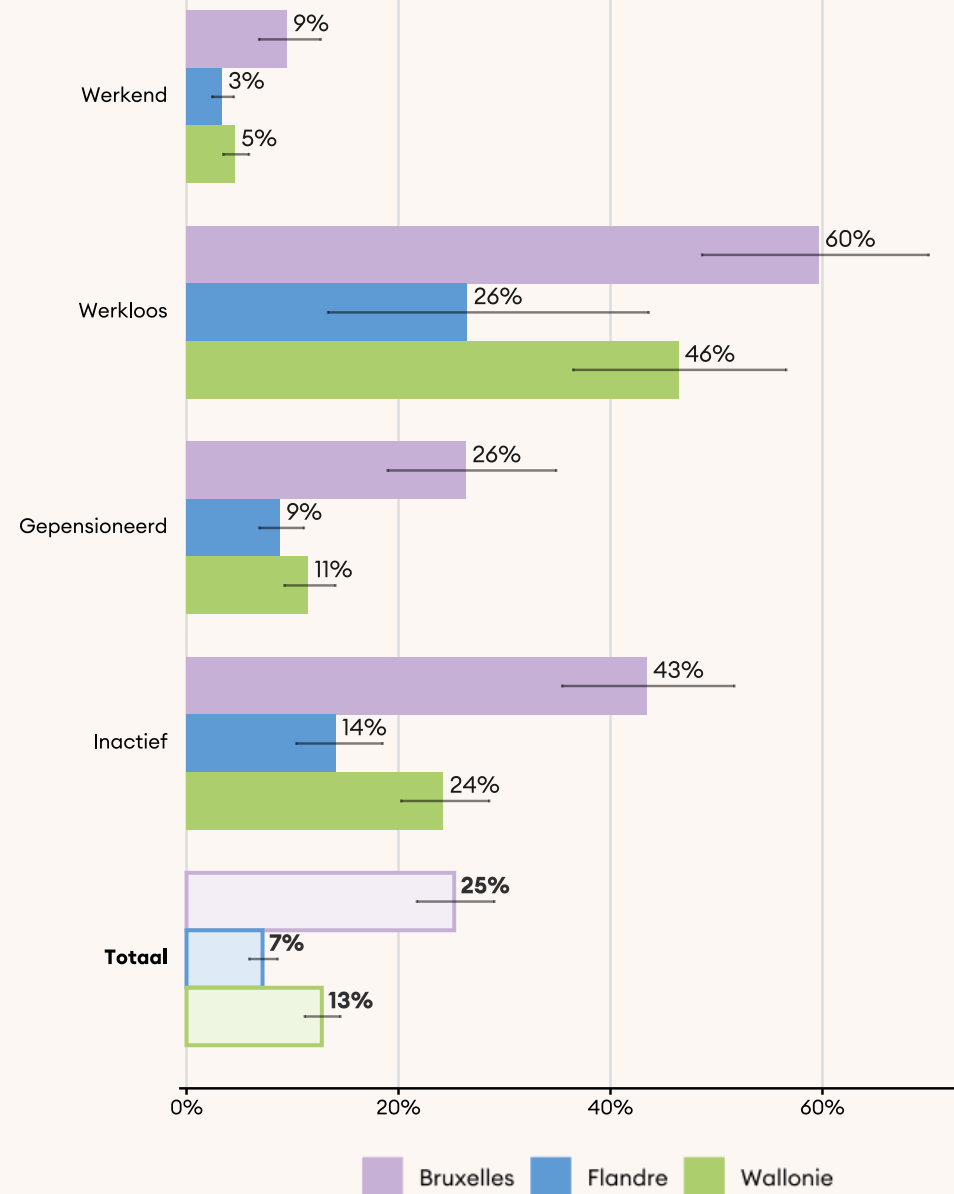
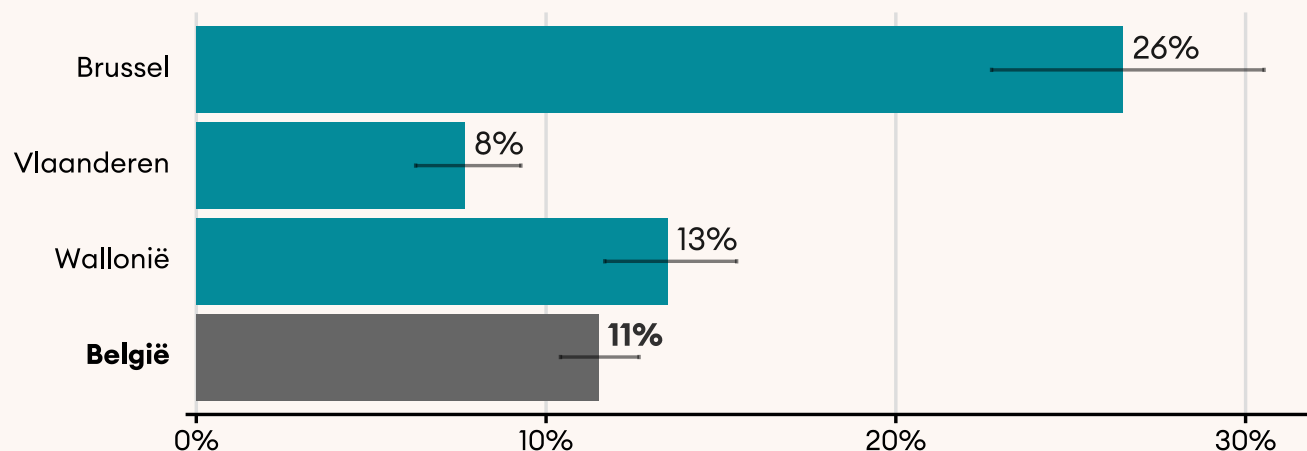
- Op het niveau van het Brussels Gewest bedroeg in 2024 het aandeel “nieuwe inwoners” (geboorten, internationale en interne migranten) die tien jaar eerder nog niet aanwezig waren 40%; ten opzichte van twintig jaar geleden is dat 63%
- Op gemeentelijk niveau zijn de veranderingen nog groter

	Aandeel nieuwe inwoners ten opzichte van 2004	Aandeel nieuwe inwoners ten opzichte van 2014
Koekelberg	84%	62%
Elsene	82%	66%
Etterbeek	82%	65%
Sint-Gillis	80%	62%
Brussel	80%	60%
Evere	79%	59%
Ganshoren	79%	56%
Sint-Lambrechts- Woluwe	79%	60%
Sint-Agatha-Berchem	78%	56%
Vorst	78%	57%
Jette	78%	56%
Sint-Joost-ten-Node	78%	59%
Anderlecht	76%	53%
Oudergem	76%	57%
Sint-Pieters-Woluwe	76%	56%
Sint-Jans-Molenbeek	75%	52%
Schaarbeek	75%	53%
Ukkel	74%	54%
Watermaal-Bosvoorde	70%	51%

Meer dan een kwart van de Brusselaars leeft in armoede, en 60% van de werklozen

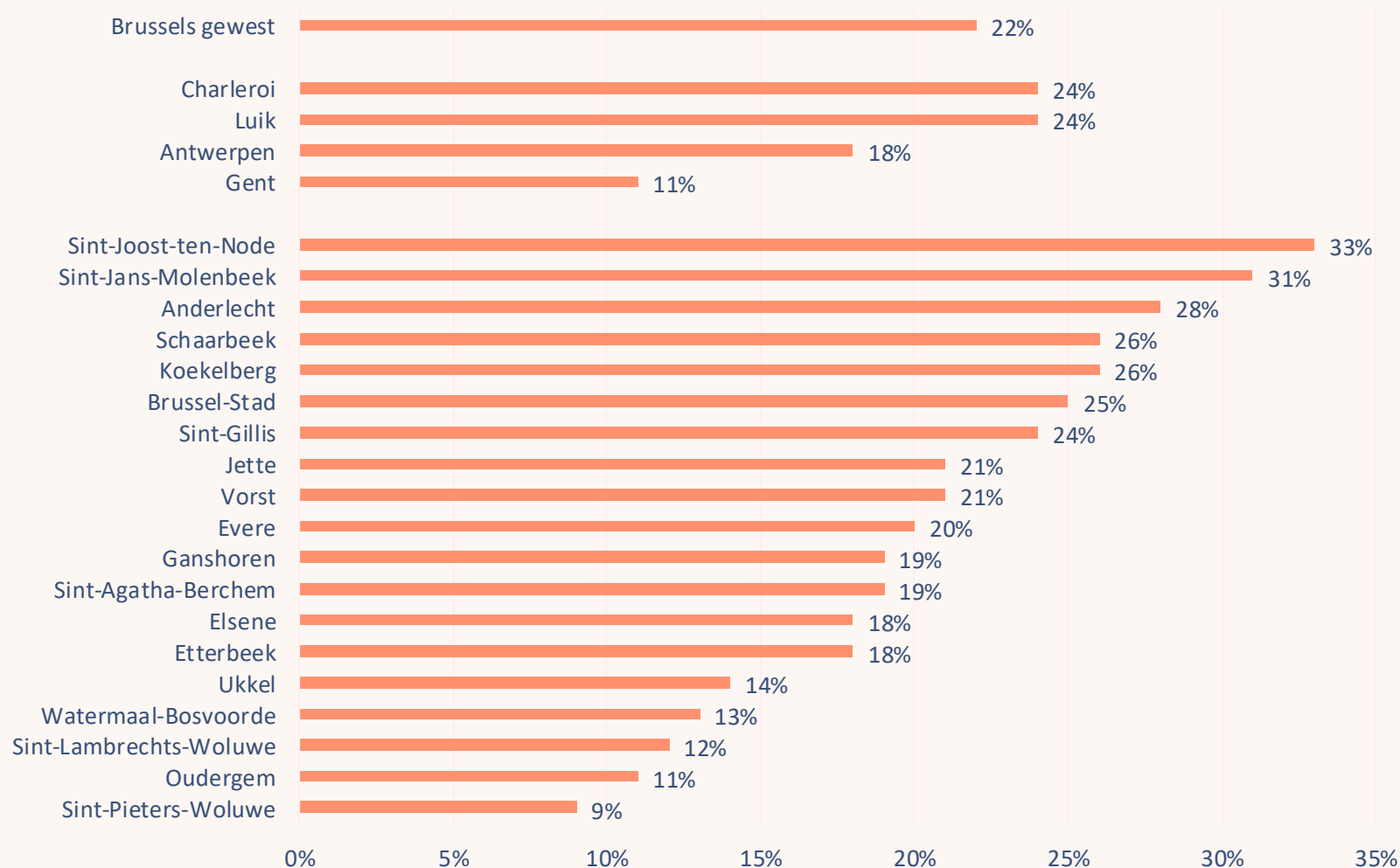
Armoedecijfer, 2024

Een ongelijke gemeentelijke verdeling van de armoede

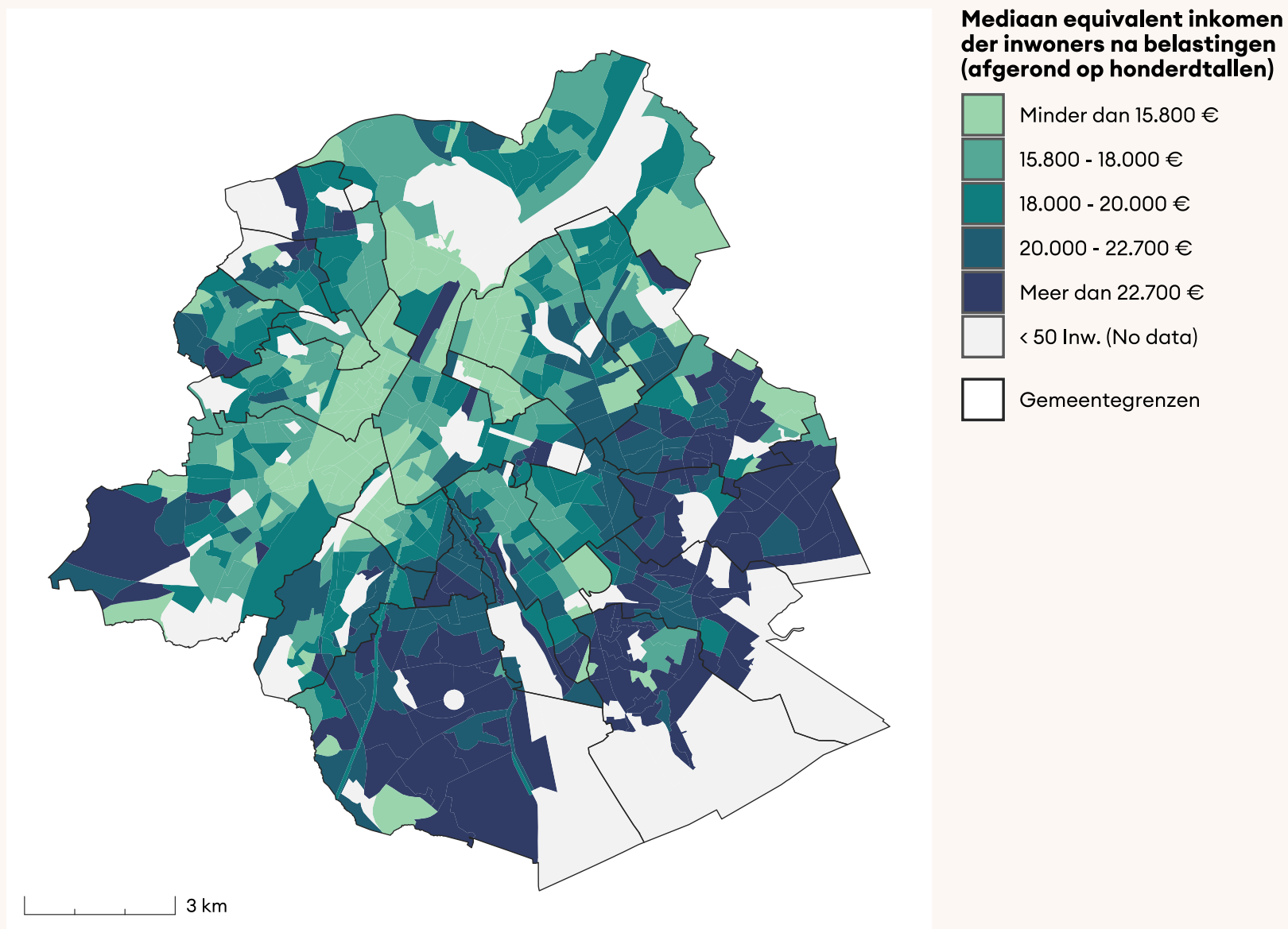
Armoedecijfers (administratieve gegevens) in de grote Belgische steden en Brusselse gemeenten, 2023

Source: Statbel, données administratives. Remarque: le taux de pauvreté officiel est basé sur l'enquête SILC et est plus élevé: 26 % en Région bruxelloise. Mais il n'est pas disponible à l'échelle des communes

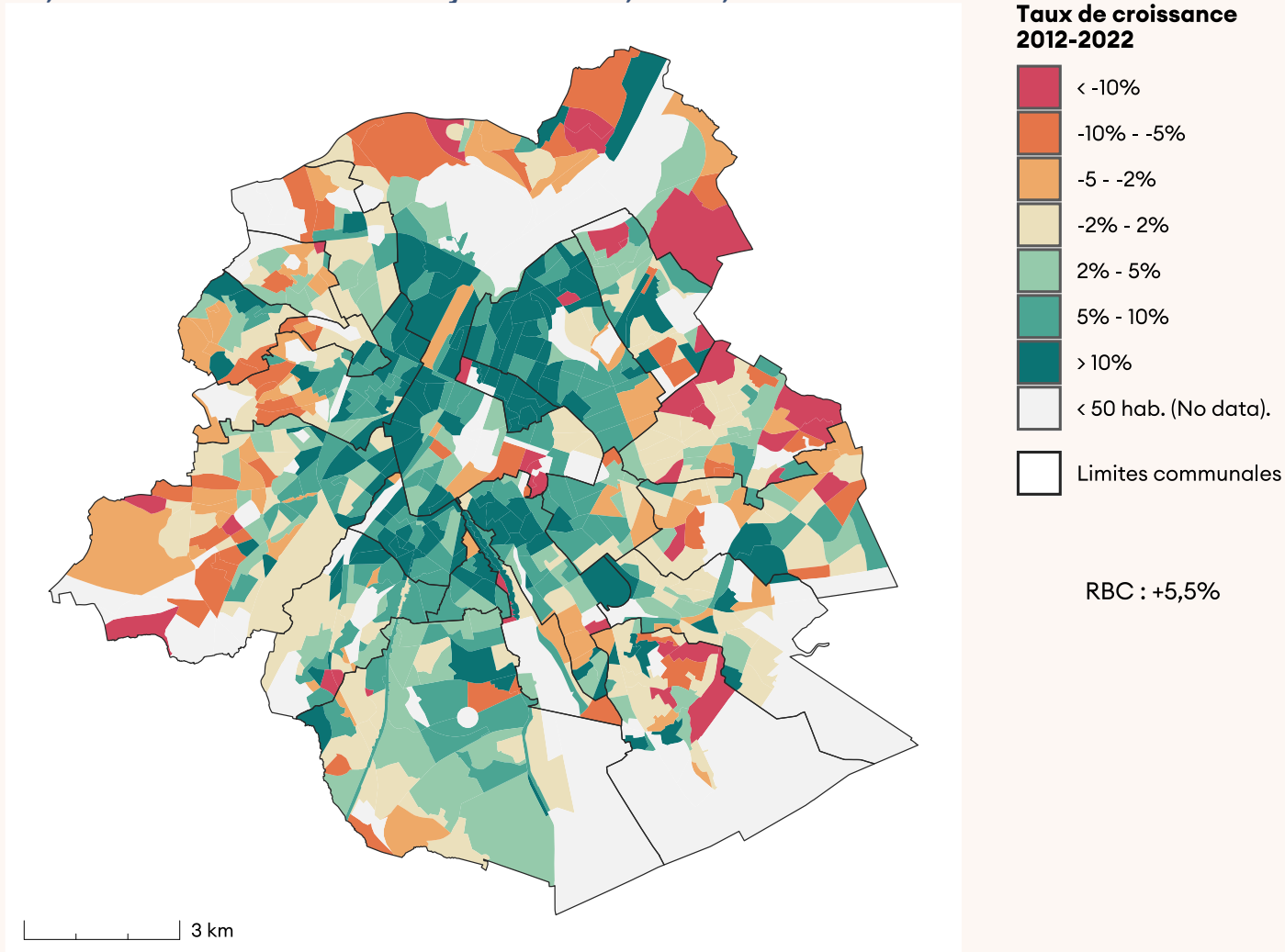
Aanzienlijke sociaal-ruimtelijke ongelijkheden in het Brussels Gewest

Opmerkelijke evoluties in inkomen naargelang de statistische sector

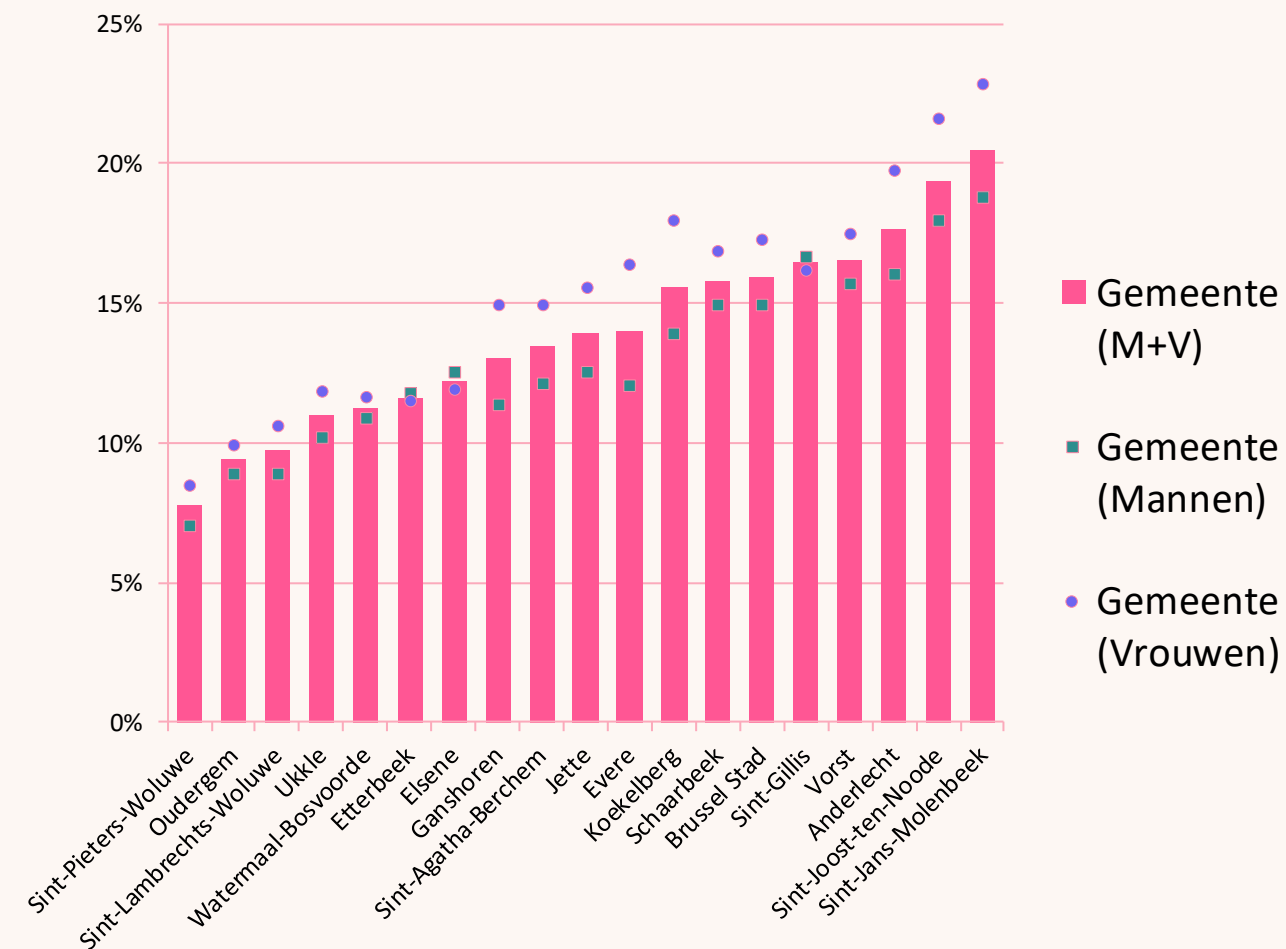
Evolutie in reële termen (zonder inflatie) van het mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in %, inkomens 2012-2022

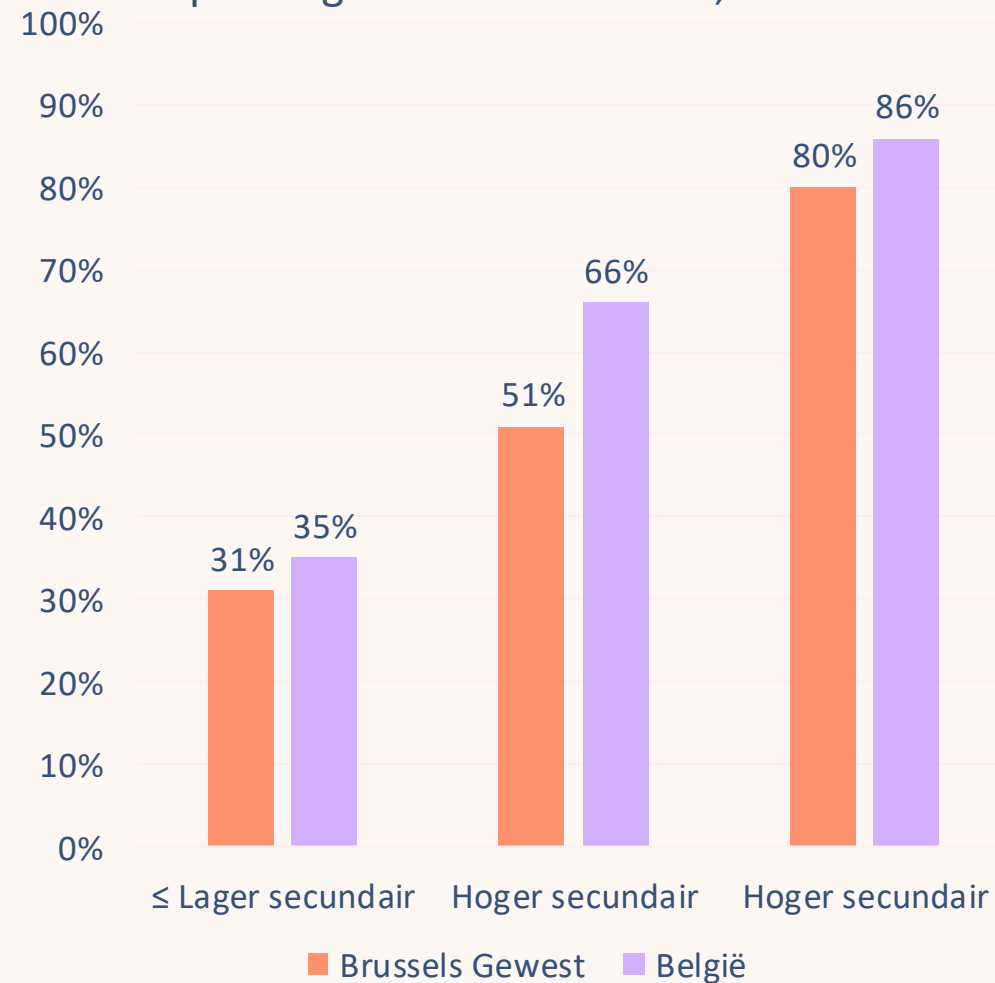
Moeilijke toegang tot werk voor veel Brusselaars

Werkloosheidsgraad, 2024

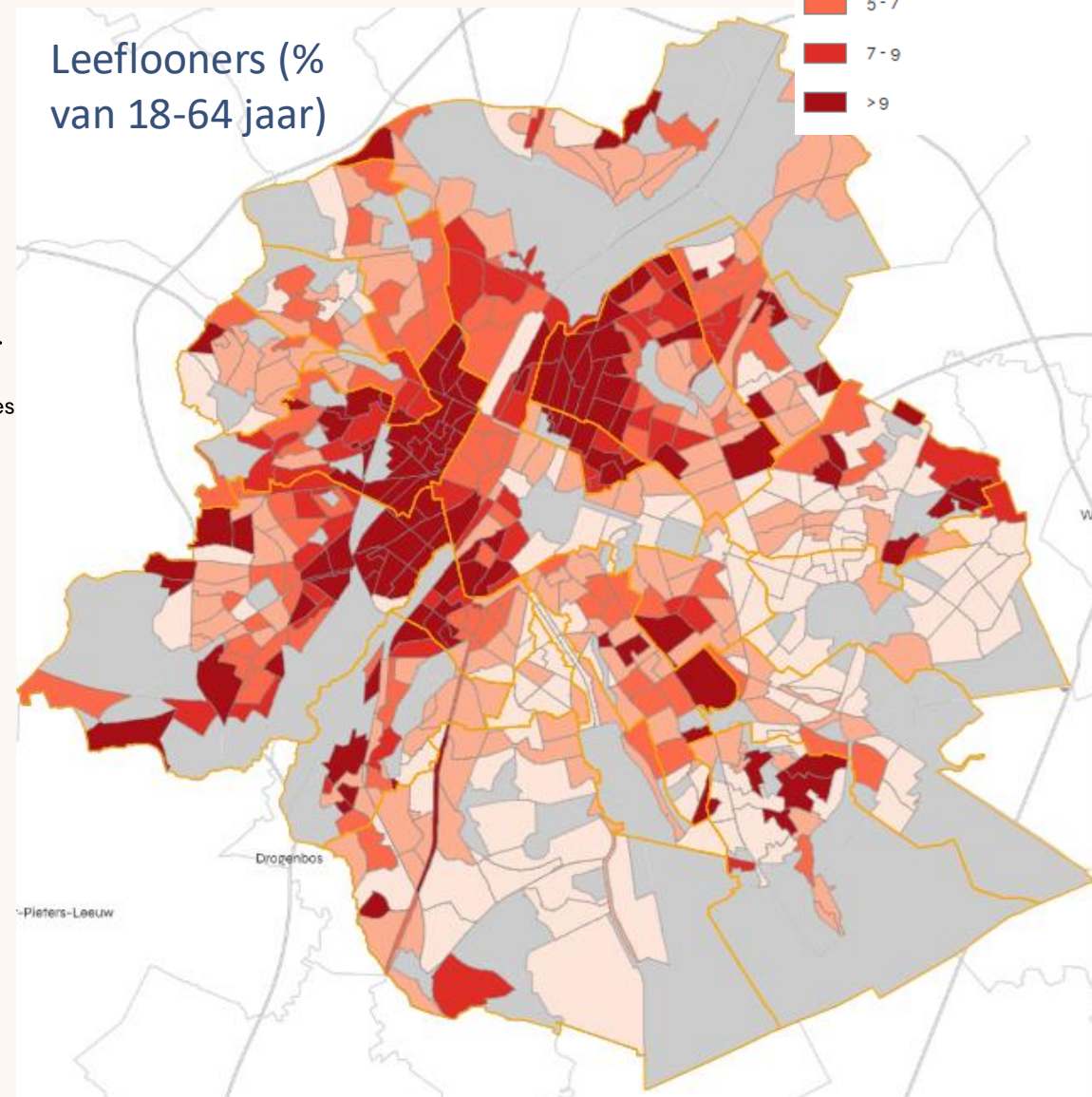
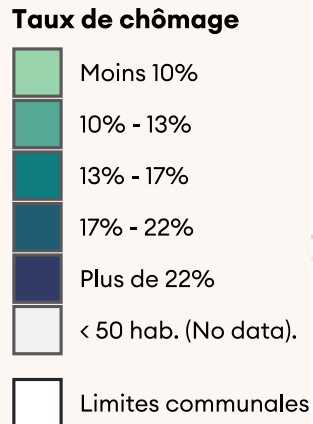
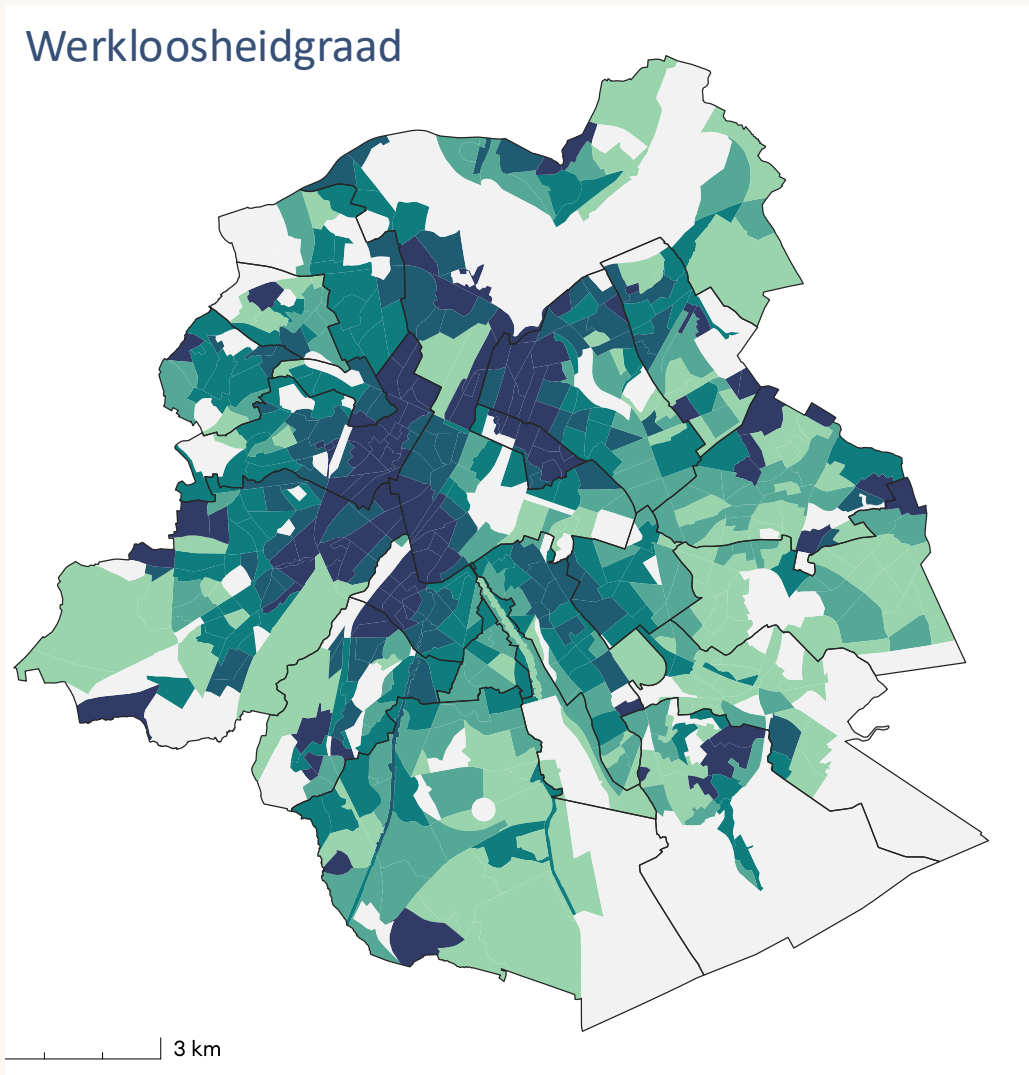
Bron: Actiris, view.brussels

Tewerkstellingsgraad naar opleidingsniveau in het BHG, 2024

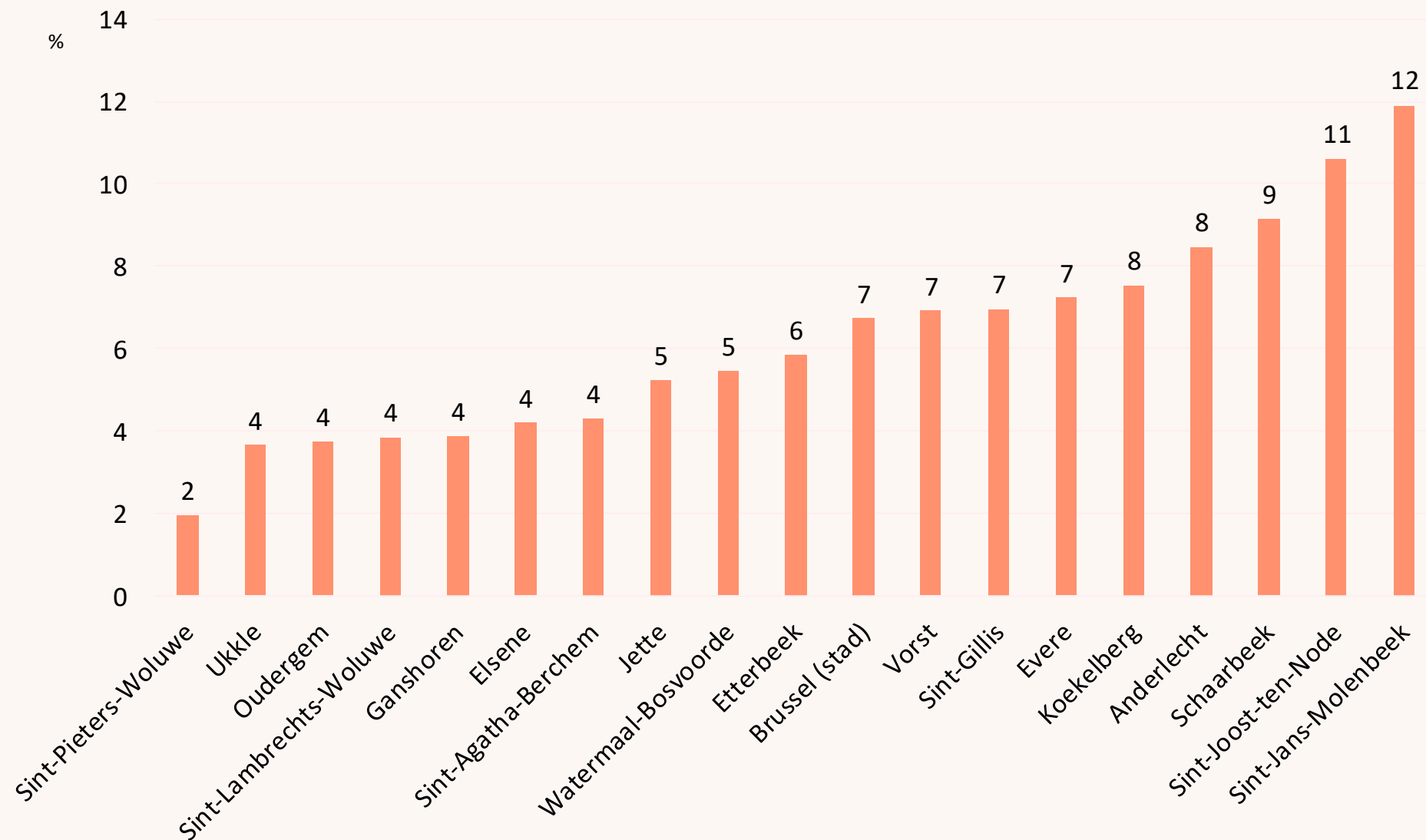
Bron: Enquête naar de arbeidskrachten; berekeningen
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Belangrijke werkloosheids- en leefloonclusters, ook in de zuidelijke gemeenten (sociale woningen)

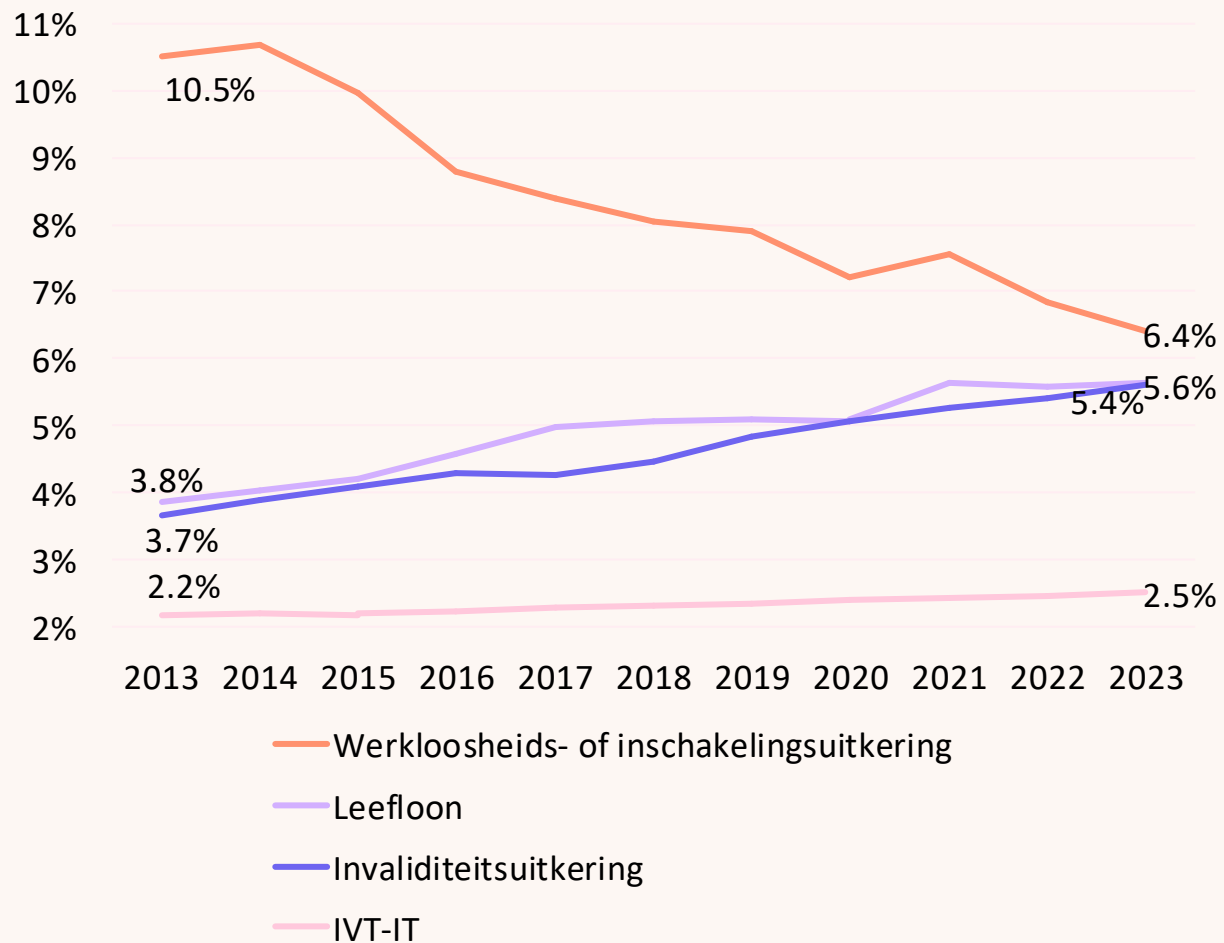
Hoog aandeel van (equivalent) leefloon -ontvangers bij 18-64-jarigen, januari 2025

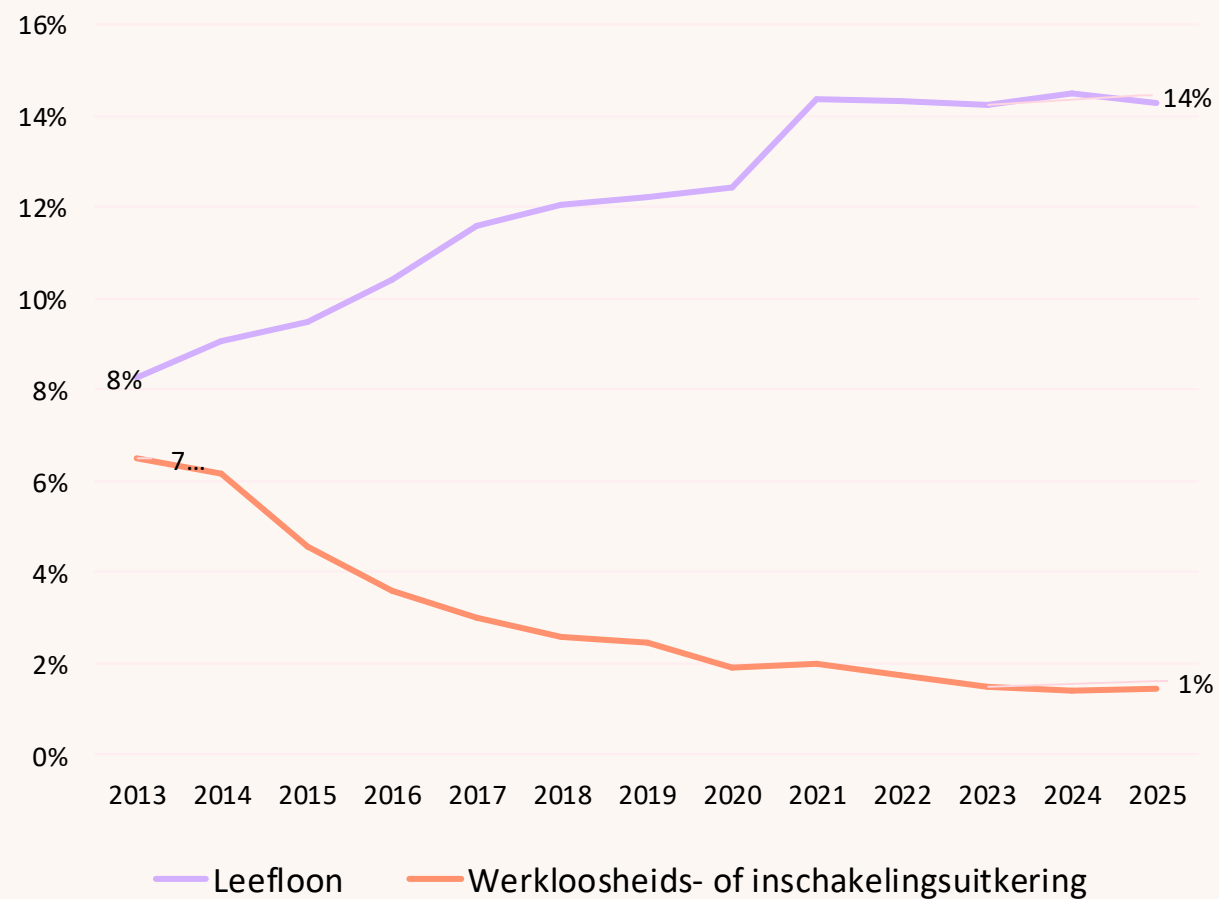

Van werkloosheid naar het OCMW, een tendens die al langer aan de gang is

Percentage ontvangers van verschillende uitkeringen bij de bevolking van 18-64 jaar, Brussels Gewest

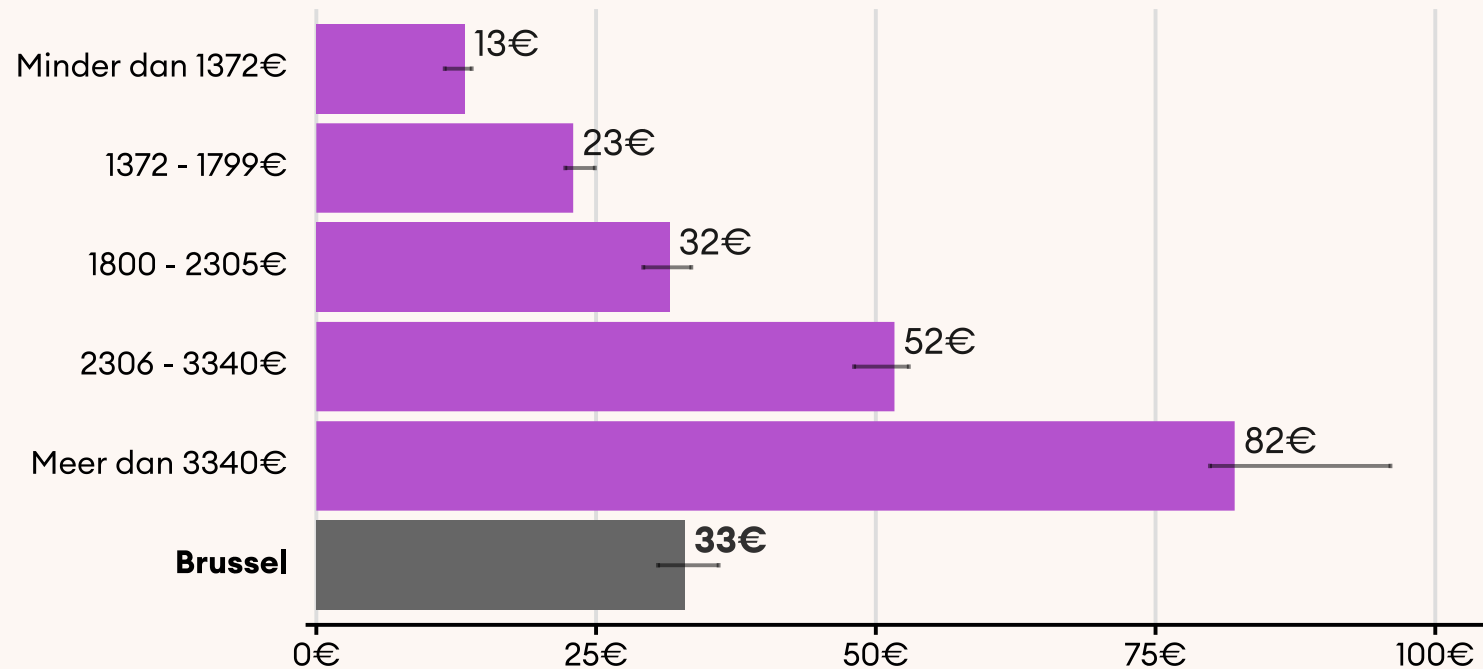
Percentage ontvangers van een leefloon en ontvangers van een werkloosheids- of inschakelingsuitkering bij de bevolking van 18-24 jaar, Brussels Gewest

Na huisvestingskosten slechts €13 per dag per persoon voor de armsten

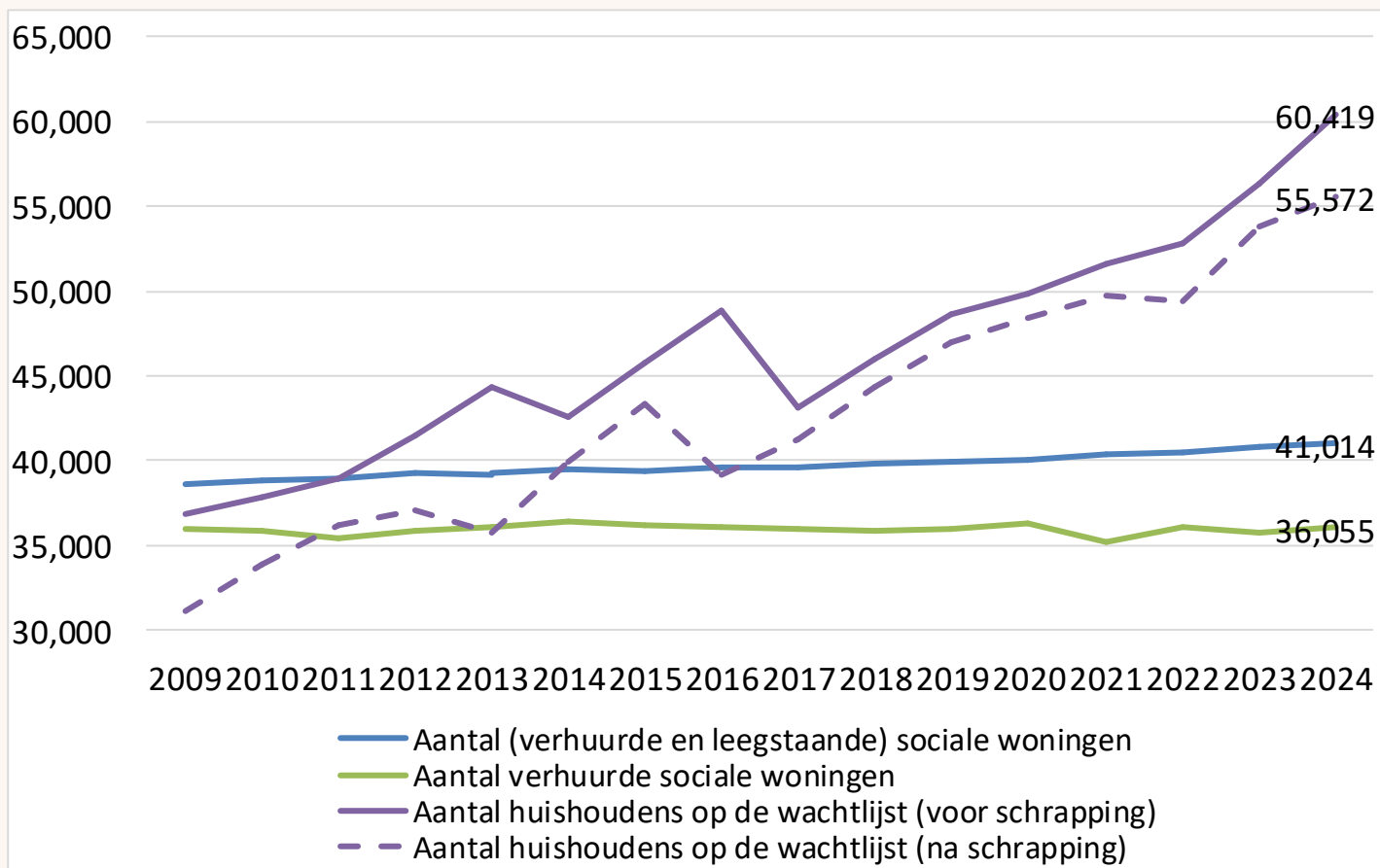
Beschikbaar budget per persoon en per dag na betaling van de huisvestingskosten, naar kwintiel, Brussels Gewest, 2024

Moeilijkheden met toegang tot sociale huisvesting, verlies van huisvesting...

Aantal huishoudens op de wachtlijst en aantal sociale woningen, 31 december 2009-2024

Aantal en % huishoudens op de wachtlijst, per gemeente

	Aantal	% huishouden s van de gemeente
Sint-Gillis	2.036	8%
Vorst	2.094	8%
Watermaal-Bosvoorde	513	4%
Elsene	2.309	4%
Ukkle	1.505	4%
Région bruxelloise	47.588	8%

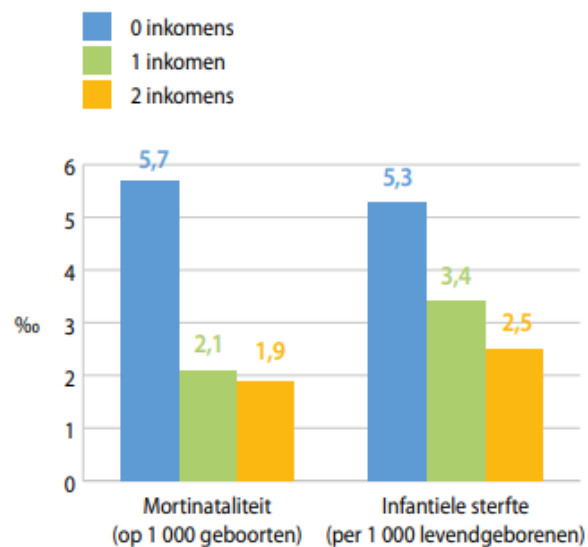
- 10.000 daklozen of slecht gehuisvenden (Bruss'Help, nov. 2024)
- 30% van de Brusselse bevolking in overbevolkte woningen (50% bij gezinnen met kinderen)
- 24% woont in woningen met sanitaire problemen

Sociale ongelijkheden die zich vertalen in gezondheidsongelijkheden

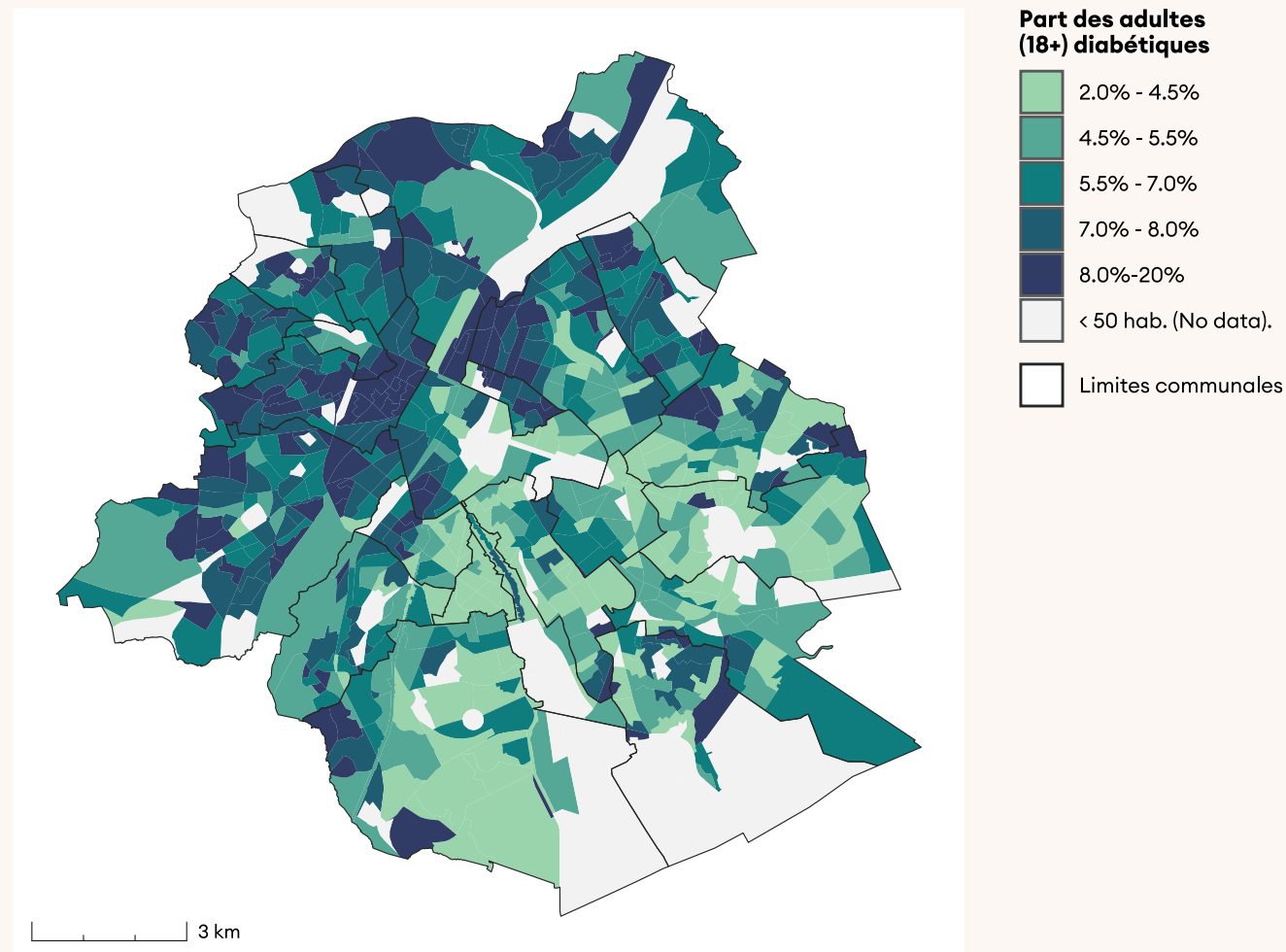
- Verschillen in levensverwachting van 5 jaar tussen de rijkste en armste gemeenten
- Gezondheidsongelijkheden die al zichtbaar zijn vanaf (en zelfs vóór) de geboorte

6-3 Mortinataliteit en infantiele sterfte naar het aantal inkomens uit arbeid in het huishouden, Brussels Gewest, 2015-2021

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel, Statistische formulieren voor geboortes en overlijdens

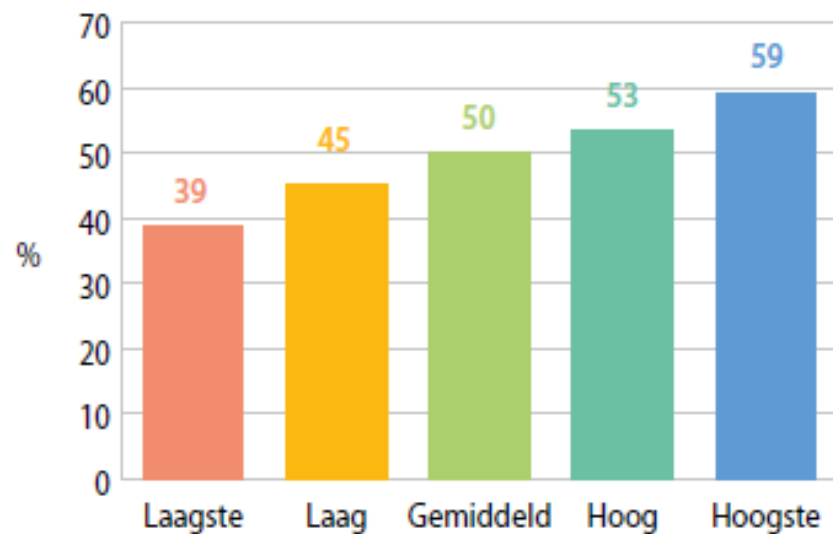
- Meer aandoeningen bij kwetsbare groepen – diabetes als voorbeeld

Ongelijkheden in de toegang tot zorg

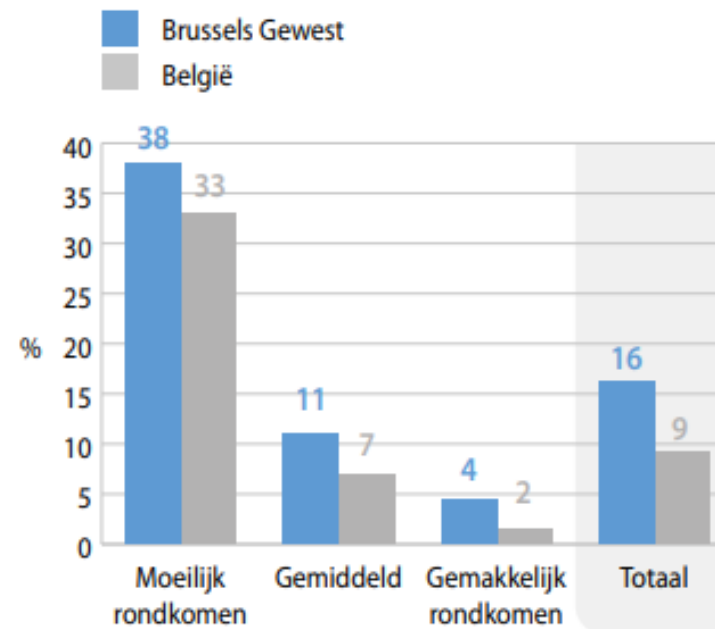
6-10 Percentage vrouwen van 50 tot 69 jaar dat een mammografie liet uitvoeren (elke vorm van screening), per inkomenskwintiel van de statistische sector van de woonplaats, Brussels Gewest, 2021*

Noot: * in de loop van het jaar of het voorgaande jaar.

Bron: InterMutualistisch Agentschap en BISA

6-11 Percentage huishoudens dat verklaart gezondheidszorg te hebben moeten uitstellen om financiële redenen, naargelang hun financiële draagkracht, Brussels Gewest en België, 2018

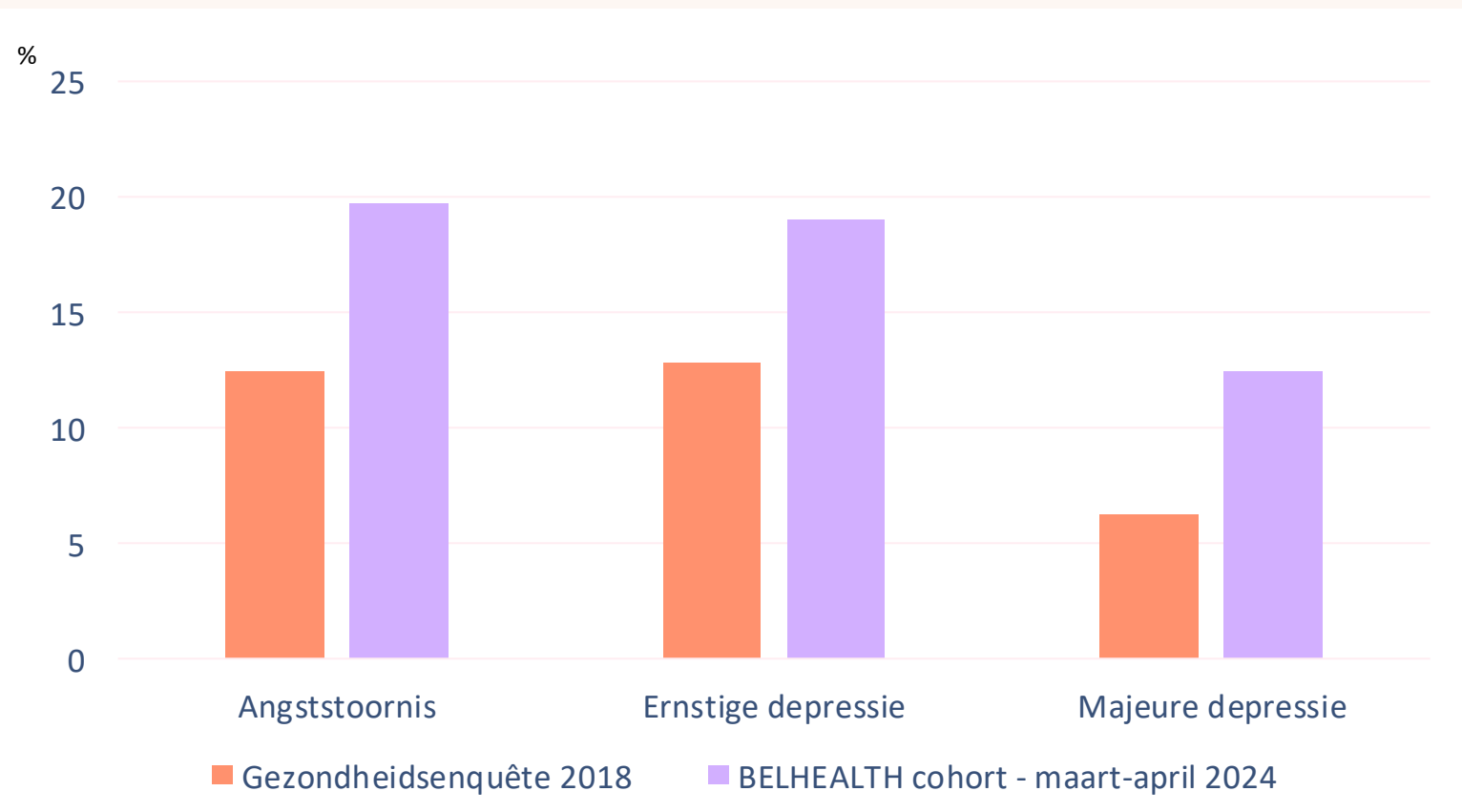
Noot: * medische zorg, tandzorg, medicatie (op voorschrift), bril en/of geestelijke gezondheidszorg.

Bron: Sciensano, Gezondheidsenquête; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel.

Geestelijke gezondheidsproblemen die een aanzienlijk deel van de Brusselaars treffen

Percentage van de volwassen bevolking met bepaalde geestelijke gezondheidsproblemen, Brussels Gewest, 2018 et 2024 (mars-avril)

Geestelijke gezondheidsproblemen die sommige groepen meer treffen, met name:

- Jongeren
- Vrouwen
- personen met financiële moeilijkheden

Source: Sciensano, Enquête de santé 2018 et Cohorte BELHEALTH mars-avril 2024

*15 ans et plus dans l'enquête de 2018, et 18 ans et plus dans la cohorte BELHEALTH.

De werkloosheidshervorming

De maatregel om de werkloosheidsuitkeringen te beperken tot twee jaar

- Duur van de uitkeringen afhankelijk van de gewerkte jaren
 - **1 jaar gewerkt in de afgelopen 3 jaar**
→ recht op **maximaal 1 jaar** werkloosheidsuitkering
 - **5 jaar gewerkt**
→ recht op **maximaal 2 jaar** werkloosheidsuitkering

Minder dan 1 jaar werk	1 jaar werk	+4 maanden werk	...	5 jaar werk of meer
Geen recht op uitkering	1 jaar recht op uitkering	+1 maand recht op uitkering	...	MAX 2 jaar recht op uitkering

- Maximale duur van het recht op inschakelingsuitkeringen verlaagd van 3 jaar naar 1 jaar.

De maatregel om de werkloosheidsuitkeringen te beperken tot twee jaar

- Uitzonderingen op het einde van het recht op uitkeringen
 - 55-plussers vrijgesteld, op voorwaarde dat ze minstens 30 jaar carrière hebben en 35 jaar in 2030
 - In werkelijkheid voldoen maar heel weinig mensen aan deze loopbaanvoorwaarde
 - Andere uitzonderingen (onder andere):
 - Personen die vóór 1 januari 2026 een opleiding in een knelpuntberoep zijn gestart
 - Behoud van het kunstenaarsstatuut, maar met strengere controles

Objectief van de maatregel en mogelijke effecten: bedenkingen

- De RVA formuleert het als volgt: *“Het ontwerpen van werkloosheidsuitkeringen vraagt een evenwichtsoefening tussen twee doelstellingen: het beschermen van werklozen tegen de gevolgen van het inkomensverlies en het inzetten op activatie om de terugkeer naar de arbeidsmarkt te bevorderen.”*
- Doel van de maatregel:
 - Besparen
 - Het werkgelegenheidspercentage verhogen door middel van financiële prikkels
- Veronderstelt een grote individuele verantwoordelijkheid van langdurig werklozen, van wie de uitkering het zoeken naar werk zou ontmoedigen.

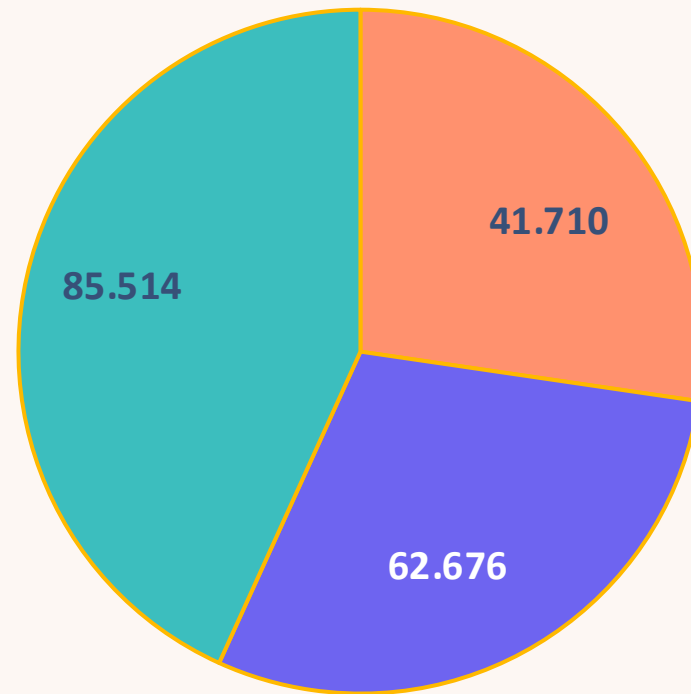
Over het 'ontmoedigende effect van werkloosheidsuitkeringen'...

- Voor de hervorming: werkloosheidsuitkeringen die afnemen totdat ze een forfaitair bedrag bereiken, dat dicht bij of zelfs onder de armoederisico-drempel ligt
 - Langdurige werkloosheid is financieel niet erg aantrekkelijk
 - Armoederisico van werklozen in het Brusselse gewest: 60%, tegenover 10% bij werkenden
- 40% van de langdurig werklozen heeft minstens één keer gewerkt na twee jaar werkloosheid
 - Traject gekarakteriseerd door tijdelijke terugkeer naar werk, maar geen duurzame uitstroom uit werkloosheid
 - Nuancering van vereenvoudigde weergaven van deze populatie
- Onderzoek naar eerdere ervaringen over het algemeen weinig overtuigend
 - Soms grotere uitstroom naar werk, maar ook naar het OCMW en zonder inkomen, en werk is niet noodzakelijk duurzaam
 - Belang van de bredere context voor de potentiële effecten

Een ongelijke impact per gewest

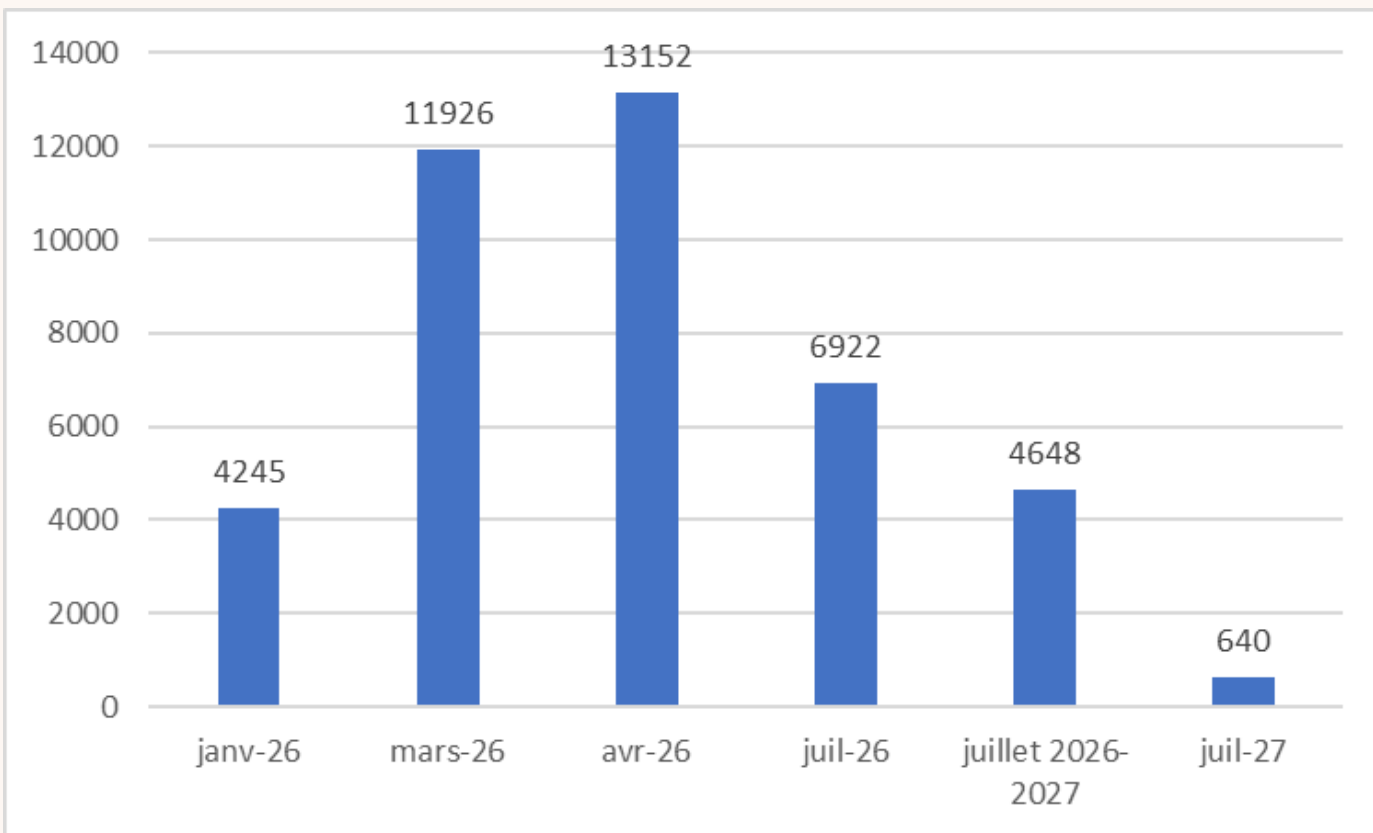
- Twee derde van de 190.000 uitgeslotenen in Brussel en Wallonië
- 1 op 20 personen (18-64 jaar) in Brussel, 1 op 25 in Wallonië en iets meer dan 1 op 100 in Vlaanderen

■ Brussels Hoofdst. Gewest ■ Vlaams Gewest ■ Waals Gewest

Lopende hervorming: tienduizenden werklozen uitgesloten, vooral in het eerste semester 2026

Schatting aantal werklozen dat door overgangsmaatregelen in 2026
werkloosheidsuitkering verliest, per fase – Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Noot: om het totaal aantal geschatte uitgeslotenen in Brussel te bekomen (41 710), volstaat het de 176 potentieel uitgesloten ontvangers van de inschakelingsuitkering sinds minder dan 6 maand op 1 juli 2025 en wiens recht zou beëindigen tussen 2 januari en 30 juni 2026 op te tellen. Bron: RVA (schattingen november 2025)

- **Golf 1 – 1 januari 2026**
Inschakelingsuitkeringen geopend uiterlijk op 01/01/2025 Personen met ≥ 20 jaar volledige werkloosheid
- **Golf 2 – 1 maart 2026**
8 tot 20 jaar volledige werkloosheid
- **Golf 3 – 1 april 2026**
Tussen 4 en 8 jaar volledige werkloosheid
- **Golf 4 – 1 juli 2026**
Tussen 1 en 4 jaar volledige werkloosheid
- **Golf 5 – tussen 1 juli 2026 en 1 juli 2027**
Eerste jaar werkloosheid beroepsverleden < 5 jaar
Einddatum variabel afhankelijk van carrière
- **Golf 6 – 1 juli 2027**
Eerste jaar werkloosheid beroepsverleden ≥ 5 jaar

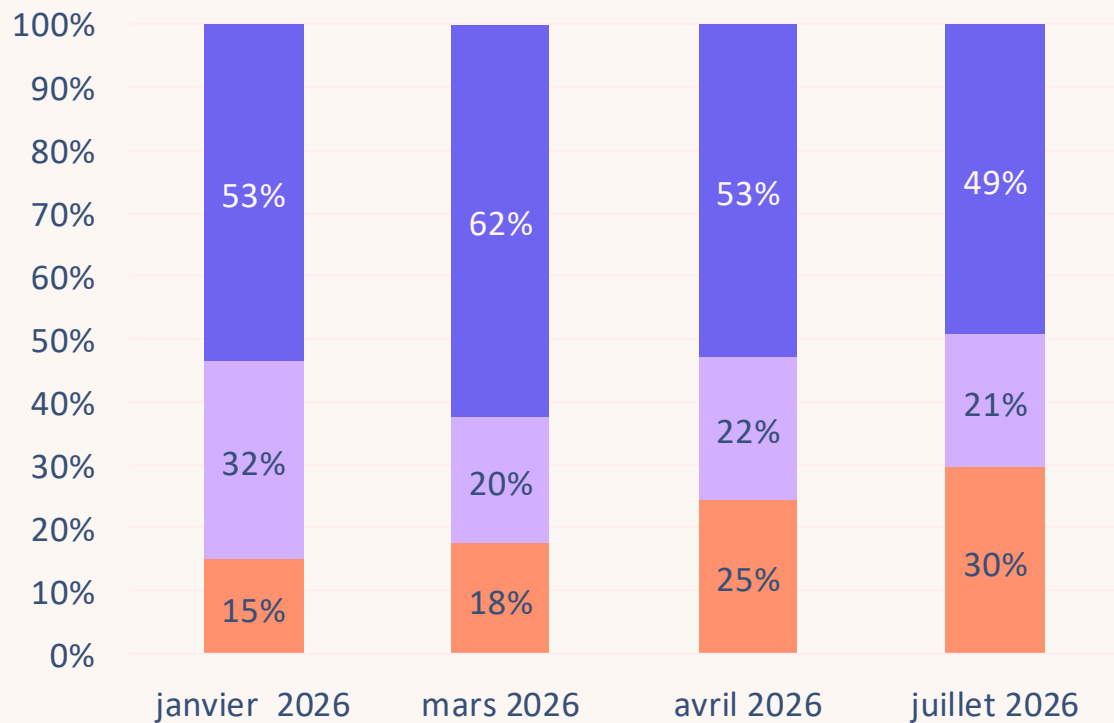

Profiel van (toekomstige) uitgeslotenen in Brussel

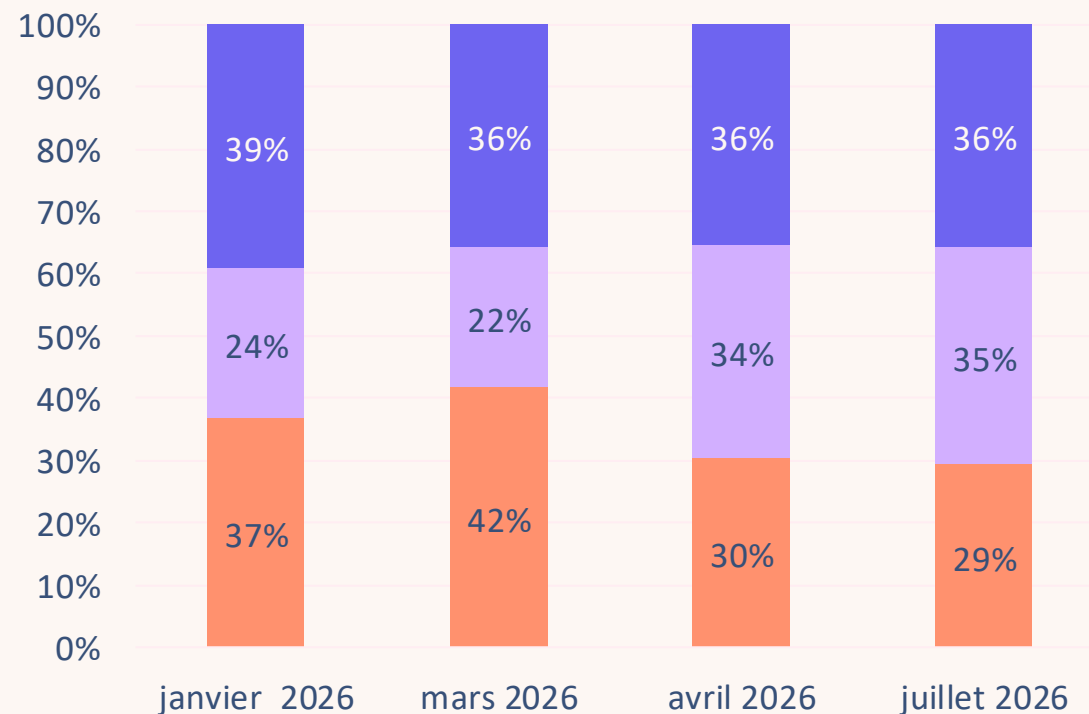
Geslacht	Mannen	56%
	Vrouwen	45%
Diploma	Laag of buitenlands diploma zonder gelijkwaardigheidsattest	53%
	Gemiddeld	20%
	Hoog	25%
Gezinssituatie	Alleenwonend	36%
	Gezinshoofd	32%
	Samenwonend	32%
Leeftijd	Jonger dan 35	28%
	Tussen 35 en 44	25%
	Tussen 45 en 54	24%
	55 jaar en ouder	22%
Duur van de werkloosheid	2 - < 3 jaar	16%
	3 - < 5 jaar	22%
	>= 5 jaar	63%
TOTAAL Brussels geweest		35.607

Profiel van (toekomstige) uitgeslotenen in Brussel, per fase

■ Hautement scolarisés ■ moyennement scolarisés ■ peu scolarisés

■ Chefs de ménage ■ Cohabitants ■ Isolés

Percentage van de bevolking dat door uitsluiting wordt getroffen, varieert van het ene naar het dubbele tussen gemeenten

Schatting aantal en aandeel werklozen dat door overgangsmaatregelen in 2026 de werkloosheidsuitkering verliest, per gemeente

	Nombre	Pourcentage dans la population de 18-64 ans
Molenbeek-Saint-Jean	4.089	7%
Saint-Josse-Ten-Noode	1.185	6%
Bruxelles	7.955	6%
Anderlecht	4.690	6%
Saint-Gilles	2.013	6%
Berchem-Sainte-Agathe	869	6%
Schaerbeek	4.812	6%
Forest	2.140	6%
Koekelberg	793	5%
Jette	1.797	5%
Ganshoren	825	5%
Evere	1.382	5%
Ixelles	2.668	4%
Watermael-Boitsfort	592	4%
Uccle	2.055	4%
Etterbeek	1.367	4%
Auderghem	687	3%
Woluwe-Saint-Lambert	1.132	3%
Woluwe-Saint-Pierre	661	3%
Total	41.710	5%

- De gemeentelijke spreiding van het verlies van werkloosheidsuitkering is vergelijkbaar met die van de werkloosheid in het BHG

=> De meest kwetsbare gemeenten zullen proportioneel meer worden getroffen door de beëindiging van het recht op werkloosheid

Profiel van de toekomstig uitgeslotenen in de gemeentes van de zorgzone zuid

	Sint Gillis	Elsene	Vorst	Watermaal -Bosvoorde	Ukkel	Brussels Gewest
Gezinshoofden	27%	22%	31%	29%	29%	32%
Samenwonend	23%	25%	30%	33%	34%	32%
Alleenstaand	51%	54%	40%	37%	37%	36%
Mannen	59%	57%	54%	45%	46%	55%
Vrouwen	41%	44%	46%	55%	54%	45%
Hoogopgeleid	33%	42%	31%	39%	38%	25%
Gemiddeld opgeleid	20%	21%	21%	25%	25%	23%
Laag- of onopgeleid	48%	38%	48%	36%	37%	53%
TOTAAL	2.013	2.668	2.140	592	2.055	41.710

- **Sint-Gillis & Elsene**
→ stedelijk model van alleenstaanden, meer mannen
- **Ukkel & Watermaal-Bosvoorde**
→ residentieel/familiaal model, meer vrouwen
- **Elsene**
→ hoger opgeleiden oververtegenwoordigd
- **Sint-Gillis & Vorst**
→ sterke sociale polarisatie

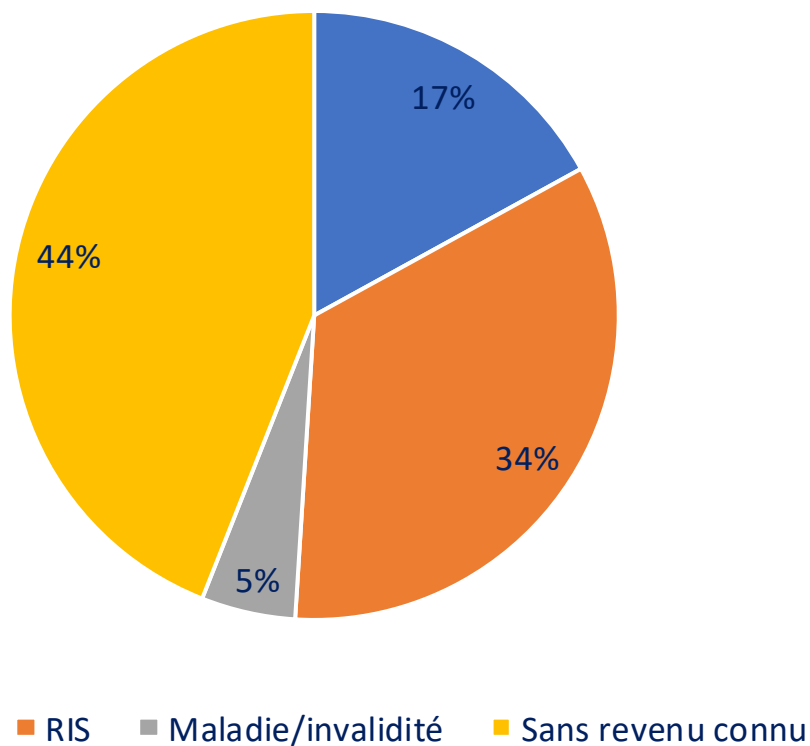
Mogelijke impact van de beperking tot twee jaar van de werkloosheidsuitkeringen in het Brussels Gewest: pogingen om het effect te meten

- **Vraag → Hoeveel van de werklozen die uitgesloten worden van werkloosheidsuitkeringen:**
 - Zullen naar het OCMW gaan en een leefloon ontvangen?
 - Zullen werk vinden?
 - Zullen bij de ziekte- en invaliditeitsverzekering terechtkomen?
 - Zullen zonder eigen inkomen komen te zitten?
- **Methodologie gebaseerd op:**
 - De ervaring van 2015
 - Het aantal en de kenmerken van langdurig werklozen
 - Prospectieve studie opgesteld in januari 2025: voorzichtigheid bij de interpretatie!

Mogelijk traject van uitgesloten en in de maanden na hun uitsluiting: $\pm 1/3$ bij het OCMW en bijna de helft zonder eigen inkomen in Brussel (?)

Inschatting van de situatie van personen die mogelijk worden uitgesloten van werkloosheidsuitkeringen tijdens de 6 maanden na hun uitsluiting (prospectieve studie – Observatorium januari 2025)

- ! Vandaag blijkt dat van de reeds uitgesloten personen 40–60% zich tot het OCMW heeft gewend, afhankelijk van de gemeente ($\pm 10\%$ weigeringen?), dus meer dan in de projectie
⇒ De effectieve toekenningen van het leefloon en de volgende golven moeten nog worden opgevolgd.
- In Brussel is de verwachte uitstroom naar werk het laagst → meer personen aangewezen op het OCMW of zonder inkomen.

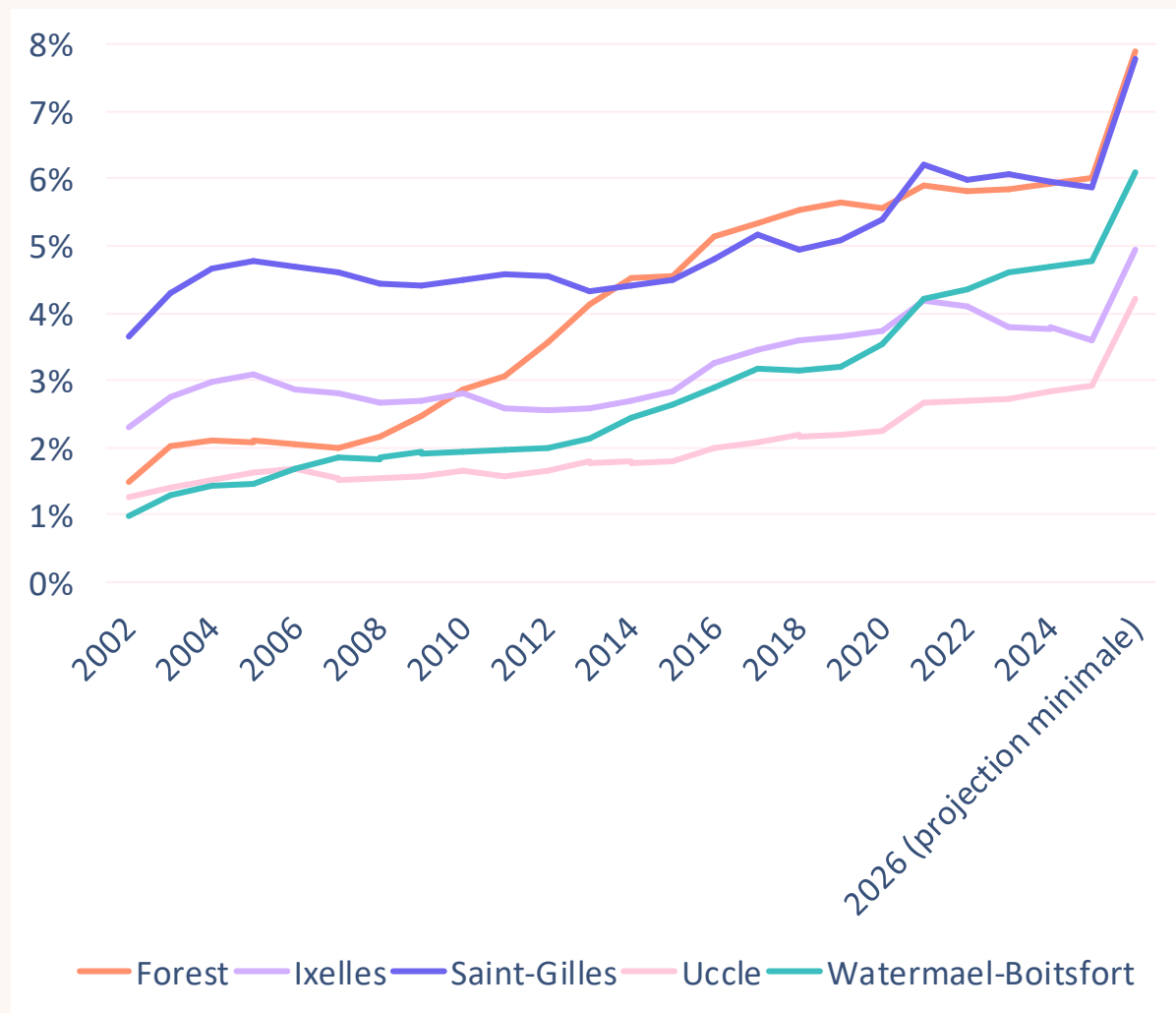
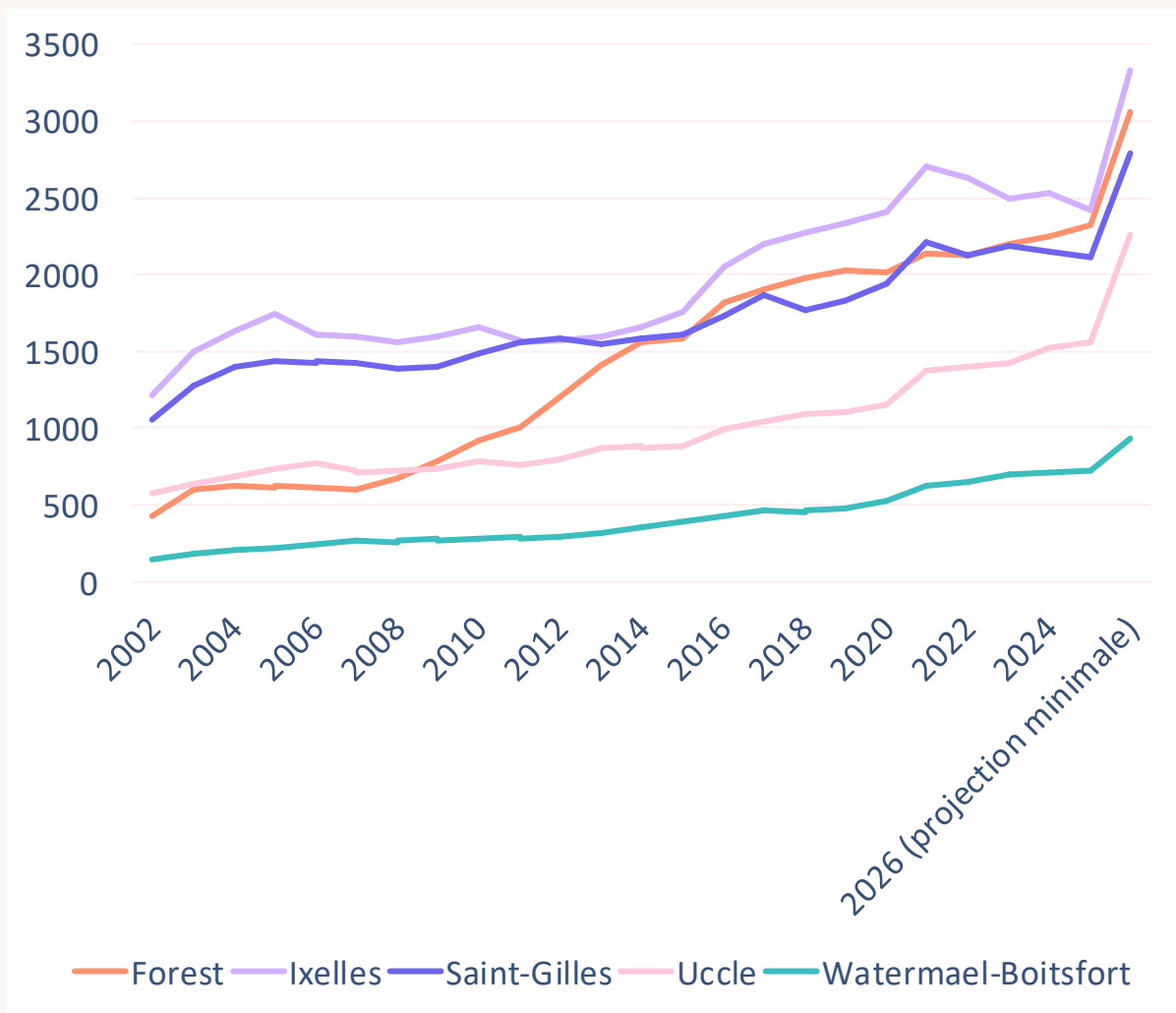
Resultaat van de raming van het Observatorium per gemeente van de zorgzone zuid (let op: prospectieve oefening en ruwe benadering)

Gemeente	Totaal uitgesloten	Leefloon	Zonder inkomen	Aan het werk	Invaliditeit
Vorst	2.140	728	942	364	107
Elsene	2.668	907	1.174	454	133
Sint-Gillis	2.013	684	886	342	101
Ukkel	2.055	699	904	349	103
Watermaal-Bosvoorde	592	201	261	101	30
<i>Totaal</i>	<i>41.710</i>	<i>14.182</i>	<i>18.353</i>	<i>7.091</i>	<i>2.086</i>

Minimale evolutie van het aantal en het aandeel leefloners (18-64 jaar) in de gemeenten van het zuidelijke verzorgingsgebied in 2026, in het scenario waarin 34% van de uitgesloten recht zou hebben op het leefloon: +28% tot +45% afhankelijk van de gemeente.

=> Scenario waarbij slechts 34% van de uitgesloten recht zou hebben op een leefloon

Conclusies

- Op basis van de schattingen, talrijke uitgesloten zonder inkomsten of met een leefloon, relatief lage tewerkstellingskansen door selectieprocessen (leeftijd, opleidingsniveau...) en de instabiliteit van de trajecten, preciaire banen waaruit het moeilijk is zich los te maken.
- Bijzondere nadelige situatie voor het Brussels Gewest: van de totale potentiële uitgesloten in België, zou een derde met een leefloon en een derde zonder eigen inkomsten in Brussel wonen, terwijl de Brusselse bevolking slechts een tiende van de Belgische bevolking vertegenwoordigt.
- De OCMW's werken al onder hoge druk... hoe moeten ze omgaan met deze nieuwe instroom? Hoe moeten de gemeenten/het Brussels Gewest dit financieel aanpakken?
- Naast de effecten van inkomensverlies, risico van non take-up, risico verveemding van de instellingen, marginalisering...
- Gevolgen voor vrouwelijke samenwonenden (financiële afhankelijkheid).
- Verhoogd risico op een toegenomen kwetsbaarheid van een reeds kwetsbare bevolkingsgroep, in een gewest waar armoede al nijpend is.
- Watervaleffect: lagere inkomsten → uitgestelde zorg ↑, risico op schuldenlast ↑, impact op kinderen, schoolloopbanen, enz

Dankuwel! Merci!

Vragen? Questions?

Bronnen (voor meer info)

- « Zoom op de gemeenten - editie 2024 » : <https://www.vivalis.brussels/nl/nieuws/zoom-gemeenten-editie-2024>

- « Welzijnsbarometer 2023 » <https://www.vivalis.brussels/nl/nieuws/welzijnsbarometer-2023> et 2025 (à paraître)

- Voorstel tot beperking van de duur van de werkloosheidsuitkeringen tot twee jaar: wat staat de uitgesloten werklozen te wachten en wat zijn de gevolgen voor de Brusselse OCMW's? : <https://www.vivalis.brussels/nl/publicatie/beperking-duur-werkloosheidsuitkeringen>

- Wijkmonitoring: <https://wijkmonitoring.brussels/kaarten>

